

Van Den Herd

tijdschrift

van de

HEEMKUNDEKRING DE HEERLIJKHEID OIRSCHOT

=====
Jaargang 18 nummer 2 - juli 2011
=====

Redactie: Clari van Esch-van Hout

Straten 16
tel. 575260

Hanneke v.d.Bogaart-Vugts

Molenstraat 12
tel. 572221

Ans Verhouden - Vermeulen

Snellaertsstraat 16
tel. 572303

Overname van artikelen is toegestaan met bronvermelding.

ISSN 1387 - 2060

Openstelling heemkamer

Sint Jorishof 51a

5688 BL Oirschot

Gedurende de zomertijd: maandagavond van 19.00-21.00 uur

Gedurende de wintertijd: maandagmiddag van 14.00-16.00 uur

In de vakantie maanden juli en augustus is de heemkamer alleen na afspraak geopend.

Kopij voor de volgende uitgave kunt u tot 1 september 2011 aanleveren.

De redactie kan de historische juistheid van de inhoud van de artikelen niet in alle gevallen controleren; eventuele onjuistheden zijn voor rekening van de auteur. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen.

OPROEP VOOR EEN TERUGBLIK 1951 - 2011

Terwijl het volop zomer is, denkt de redactie aan de herfst. In oktober 2011 is het zestig jaar geleden dat de heemkundekring het licht zag. Dat is een lange periode waarin veel gebeurd is. Wij willen onze leden uitdagen om creatief met pen, foto's of tekeningen aan de slag te gaan. Wat is voor u een leuke of minder leuke herinnering? Wat vond u bijzonder? Het mogen gedichten zijn, maar ook korte verhalen over spannende scènes aan de bar. Misschien wilt u wel iets vertellen over datgene wat u nog nooit aan het papier hebt toevertrouwd? Bijvoorbeeld dat u een innige romance had tijdens de door Brabants Heem georganiseerde werkkampen. Het kan ook een eenvoudige vertelling zijn met grapjes en een knipoog. Waar het vooral om gaat zijn de verhalen, de anekdotes en de foto's. Dàt zijn de ingrediënten waarnaar wij op zoek zijn en die een 'kijkje in het verleden' zo aantrekkelijk maken. Er is ongetwijfeld voldoende gebeurd om een verhaal over één van die vele belevenissen te schrijven en daar ook foto's bij te leveren. De auteurs mogen jong of oud, ervaren of onervaren, bekend of onbekend zijn.

Wij stellen het zeer op prijs als u een steentje wilt bijdragen aan de totstandkoming van de herfsteditie van Van den Herd. Dat kan door uw bijdrage vóór 1 september te mailen naar c.verhouden@chello.nl, maar u kunt ook contact opnemen met een van de redactieleden. Zij staan altijd klaar om uw bijdrage persoonlijk in ontvangst te nemen.

Wij rekenen op uw medewerking. Overigens staan wij garant dat het ter beschikking gestelde materiaal zoals foto's e.d. bij de rechtmatige eigenaar terugkomt.

De redactie

MUSEUMSCHATTEN

Bij museum ‘de Vier Quartieren ‘ krijgt de Brabantse poffer extra aandacht.

De Brabantse muts en poffer is midden 19e eeuw ontstaan als paske, een smalle strook stof versierd met geplooid stof. Gaandeweg groeide dit poffertje uit tot poffers van formaat. Het werd een kostbaar kledingstuk dat zich uit een eenvoudige muts heeft ontwikkeld. Rond 1900 was Brabant met zijn arme zandgrond niet erg welvarend maar na het ontdekken van de kunstmest kwam daar verandering in en deze vooruitgang had tot gevolg dat de poffers ook uitbundiger werden.



In de kunst is de poffer ook herhaalde malen afgebeeld. Vooral het portret van een plattelandsvrouw uit 1855, door Vincent van Gogh, is wel het meest bekende voorbeeld daarvan.

Voor het maken van mutsen en poffers werd alleen natuurlijk materiaal gebruikt, o.a. neteldoek, katoen, tule, broderie en kant.

Er was duidelijk verschil in uitvoering. Dit lag in de eerste plaats aan de creativiteit van de mutsenmaakster maar ook ‘de stand’ en rijkdom was aan de poffer af te lezen.

De meeste vrouwen hadden verschillende mutsen, wat begon bij de slaapmuts. Deze was van katoengaren gehaakt en beschermd ’s nachts tegen de kou.

Het morgenmutsje, of kovelkje, was de daagse muts. Deze was klein en versierd met kant en broderie en gemakkelijk bij het dagelijkse werk te dragen.

Dan was er de falie en falie. Deze werden gedragen tijdens de rouwtijd. De falie was een eenvoudige muts van neteldoek en zonder versieringen gemaakt. De falie was een grote zwarte sluier, die over de falie werd gedragen.

De rouwtijd had een vaste indeling. Voor familieleden van de eerste graad droeg men zes weken de falie, en daarna nog een jaar de rouwmuts of rouwpoffer. Voor broers, zussen en verdere familie was de rouwtijd korter.

De rouwpoffer was wat model betreft zoals de zondagse poffer maar helemaal in wit en niet versierd met bloemetjes maar met gerolde koordjes waarvan bloemtakken werden gemaakt. Ook werd in de rouwtijd geen goud gedragen maar zwarte en zilveren sieraden.

De totale poffer was opgebouwd in drie delen.

Allereerst de zwarte ondermuts, meestal gemaakt van satinet. De ondermuts had als doel de muts te beschermen tegen het vet van de haren, en gaf een mooie doorkijk van de kant waarvan de muts gemaakt was.

De muts bestond uit een kanten bol. Aan die kanten bol kwam een fijn geplooid voorkant, soms wel drie rijen 'toerkes', en aan de achterkant een tot op de schouders ahangend stuk tule waaraan kant genaaid werd.

Over deze muts kwam de poffer, die kunstig opgebouwd werd met tule, bloemetjes en brede zijden linten met franjes.

Met deze poffer en de bijbehorende kleding en gouden kettingen kreeg de vrouw een trotse uitstraling.

Vanaf het eerste schooljaar werd door de meisjes een zwarte muts gedragen. Deze muts was versierd met een compacte massa gitveerjes en kralen en opgevuld met zwarte tule.

Bij de Eerste Heilige communie op ongeveer 13 jarige leeftijd werd de zwarte muts voor een dag vervangen door een witte muts of witte muts met poffer.

Met 17 á 18 jaar, de huwbare leeftijd, ging men over tot het dragen van een witte muts en poffer.

In ieder dorp was wel een mutsenmaakster, zoals in Oirschot Stien Blankers (9 sept. 1875 – 5 nov. 1962). Stien kwam als 13-jarige bij

Hanneke van Kerkoerle in de leer om poffers te maken. Later heeft zij van haar moeder het mutsen wassen en strijken geleerd. Stien is haar poffer trouw gebleven en heeft tot haar sterfdag de poffer gedragen.

Het model van de mutsen was streek- en plaatsgebonden, en het lijkt dat er vooral in West-Brabant nog verschil was tussen rooms katholieken en hervormden.

Nadat er meer gebruik werd gemaakt van de fiets moest de poffer het veld ruimen. Daardoor zijn veel poffers op stoffige zolders beland waar ze gelukkig door ijverige verzamelaars weer tevoorschijn zijn gehaald en opgeknapt, zodat ze nu weer in ons museum 'De Vier Quartieren' in Oirschot te zien zijn.

Nelly van Kessel

Bronvermelding: Aug. v. Breugel, Brabantse mutsen uit Grootmoeders tijd. 1975

EEN OPMERKELIJK GEZICHT OP OIRSCHOT

Anton Neggers is altijd op zoek naar bijzondere afbeeldingen van Oirschot. Op internet vond hij dit bijzondere schilderij. Voor Van den Herd heeft hij er een artikeltje bij geschreven.



Het lijkt op een plaatje uit een sprookjesboek. Rechts een Duitsachtige boerderij, met een man en vrouw in buitenlandse klederdracht die naar een kindje in looprek kijken, dat speelt met de kippen. Vanaf een heuvel kijkt de toeschouwer tussen bomen en rieten daken neer op de Sint Petruskerk van Oirschot. De majestueuze gotische kapittelkerk is natuurgetrouw afgebeeld, maar duidelijk niet op z'n plaats in dit heuvelachtige landschap.

Het schilderij is van de schilder Mattheus Derk Knip, die het rond 1820 vervaardigde op een rondreis door de Meierij. Knip werd in 1785 in Tilburg geboren als zoon van Niclaudius Frederik Knip en Anna Elisabeth Drexler. Zijn vader had zich in 1774 vanuit zijn geboorteplaats Nijmegen in Tilburg gevestigd als schilder van kamer-

behangsels in kastelen en buitenplaatsen. In 1787 vertrok hij naar 's-Hertogenbosch waar hij een beter emploti vond. In 1795 werd hij zo goed als blind. Hij stierf in 1808 in 's-Hertogenbosch. Vier van zijn vijf kinderen voorzagen in hun inkomsten door middel van de schilderkunst. Dat waren, behalve Mattheus Derk, Josephus Augustus (1777-1847), Henriëtta Geertruij (1783-1842), en Frederik Willem (1788-1821). Zij vestigden zich aanvankelijk in Parijs, maar keerden na vele omzwervingen, onder andere door Italië, Frankrijk en Zwitserland, terug naar de Noord-Brabantse hoofdstad.

Mattheus Derk trouwde in 1822 in 's-Hertogenbosch met Cornelia Adriana van Hoften. Ook zijn zoon Henri Johannes werd een bekende landschapsschilder. Mattheus Derk overleed in 1845 in Vught.

Gezicht op Oirschot is een gouache, een dekverf- ofwel plakkaatschildering. Aquarelverf wordt vermengd met een dekkend wit uit kalk vermengd met gom, waardoor een gekleurde dekverf ontstaat. Het was de specialiteit van de familie Knip.

Mattheus leerde de techniek van zijn oudere broer Josephus Augustus, die internationale faam verwierf met voornamelijk Italiaanse landschappen.

Gezicht op Oirschot werd in 2008 door het Noordbrabants Museum aangekocht. Het museum beschikt over meer werken van de familie Knip. Het schilderij heeft een afmeting van 33 x 48,5 cm. Behalve Oirschot schilderde Knip gezichten op onder andere Den Bosch, Tilburg, Veghel, Vught, Sterksel en Sint-Michiëlsgestel.

KLARE EN RAKE PRAAT EN DAAD

Deze keer gooi ik het over een andere boeg: ik ga wat volkse vertelseltjes uit het dagelijkse leven ten tonele voeren. Mooie gezegdes en ongewone uitdrukkingen uit een Oirschotse pen: een 'heempen'. Dikwijls is de volksmond trefzeker en meestal met eenvoudige taal. Ik vind het prachtig en veelal getuigen van een goeie kijk op den aard en levenswijze van bewoners in deze contreien. Nu ga ik eerst en vooral opschrijven (voor de zoveelste keer) dat je in deze niet ontkomt aan bijnamen, ruwe woorden, café-praôt en ook vrouwen-vriendelijke zegswijzen enz. enz. Ik bedoel niets beledigend, het is niet mijn mond welke zich roert. Ik ben bezig met heem, niet met moraal. Als verzachting: ik gebruik het minder oirbare slechts éénmaal. Nu start ik in lukrake volgorde met in de loop der jaren samengeraapte gemakkelijkheden, vrolijk van karakter en spitsvondig af en toe.

1. De pastoor houdt van drie vrouwen: zijn eigen moeder, Onze Lieve Vrouw en Elisabeth Bas.
2. Waard en waardin tezamen achter de tapkast in hun café. Een mènneke, vaste klant, had een paar borrels gedronken en vroeg: 'is 't precies eender aan wie ik betaal?' 'Ja', zei de waardin. 'O, dan betaal ik thuis wel aan ons Cato', zei het mènneke.
3. Eén ding is erger dan drinken: dorst lijden.
4. Paarden kunnen nog ter communie gaan (hebben 's morgens geen haver gehad).
5. 't Is een kwaoi muis, die mèr één hol hi.
6. Als het onder werkt, staat het boven stil.
7. Een olliebruid = die in de vasten trouwde.
8. Een mooi geklede vrouw: een dame in feestverpakking (zie heem-bijeenkomsten!!).

Dat was een beetje strooigoed; nu volgen uitgebreidere gebeurtenissen uit ons dorp.

9. Harry Coppelmans, bekend als Fonske, was een keurig gekleed heerke als hij ter kerke ging en daarna, hoedje òp, langs de mèrt een borreltje ging 'vatten'. Trouwens ook als toegift door de week 's avonds; nooit onbekwaam maar wel spraakzaam en

veelal ‘gevat’ in zijn woorden. Vrijgezel Fonske was in de kost bij zijn zus Mariej en haar man Kees van Tiel, bekend om zijn snijers-zit boven op tafel vóór het raam in de Koestraat. Fonske hielp dikwijls in het gezin als Mariej het werk alleen niet aankon. Fonske zal niet altijd goed in de slappe was gezeten hebben en dat zal mr. Pieter van Kollenburg, die eveneens hier en daar aan de toog wat klassineerde, gemerkt hebben. Pieter was enigst zoon, celibatair en zat er warmpjes bij. Fonske en Pieter ontmoetten elkaar aan de tapkast en daar zullen op opgeruimde manier Oirschotse voorvallen ter sprake zijn gekomen. Wellicht is daar de idee ontstaan (drank spitst na matig gebruik het verstand nietwaar) om Fonske financieel wat te verlichten. Ik snap dat volkomen. Het werd een stille weldaad; het werd iets aparts, iets typerend voor Pieter. Mr. Pieter was pienter en een meelevend iemand. Het werd een uitzonderlijke gedachte en die mondde uit in een afspraak tussen Pieter, Fonske en de kastelein van ‘Oud Brabant’. Niemand anders hoefde het te weten, zoiets moet je niet aan de grote klok hangen. Het is, als ik het wel heb, pas uitgekomen na hun overlijden. Trouwens heel precies weet ik de afspraak niet, maar ’t kwam erop neer dat Fonske getraakteerd werd door Pieter. Fonske mocht elke week een paar borreltjes nuttigen op kosten van zijn herberg-vriend. Een skôn gebruik. Al was Pieter niet lijfelijk aanwezig in de staminee: Fonske hoefde maar kenbaar te maken aan Sjef of Marietje van Miele dat het ging ‘op de zak’ van zijn vriend en het goudgele drankje werd zonder meer geserveerd. Ik heb in die tijd ooit gehoord dat Fonske op zeker moment er tientallen tegoed had: het stond met krijt geschreven op een leitje. Men kon gemakkelijk een streepje bijzetten of uitwissen. Te goedertrouw verliep dat: er kwam geen notaris bij te pas! Pieter heeft veel goeds voor Oirschot gedaan, zelfs na zijn dood. Misschien was deze geste wel het allerhoogste als ge het geestelijk en geestig bekijkt.

10. Iets heel anders waar trouwens ook de Koestraat vernoemd wordt, de straat welke ik ooit noemde ‘de Steenweg op Antwerpen’. Niet zo’n vreemde gedachte: op de kolom van het pand ABN-Amro staat afgebeeld een burcht met onderschrift ‘Huize

Antwerpen'. Het gaat over Drika van Cuyck, die getrouwd was met aannemer Piet Smetsers of op z'n Oirschots: Pieter de Kuit. Zij woonden op de hoek Koestraat/Heistraat te Oirschot. Zoals wel meer voorkomt: Drika was nogal nieuwsgierig van aard, kwebbelde graag, maar dat moet meteen gezegd worden: 't was een goed mens en voor iedereen in de weer. Als Pieter in de zomerdagen naar de repetitie van de harmonie was (Pieter sloeg de grote trom die Toon Bogmans op zijn rug droeg) en de kinderen her en der bij vriendjes speelden, dan had Drika behoefte aan een praatje. Steeds maar weer van oewe miens te moeten aanhoren over geschaafde en geploegde planken, panlatten van 2 bij 3 of 5 bij 7, zeuwenduimers en ribben van 2 bij 3, vlaktebank, beitel, duimstok, winkelhaak en blokschaven, ja daarvan zou je horendol worden. Drika wist wel vort dat die spullen allemaal - ook een keer - ooit op de stôtwagen terecht kwamen. Geen wonder dus dat Drika uitkeek naar andere praat. Aan de deur gaan zitten (dat gebeurde toen veel) dat viel niet mee; de stoep was daar voor een Oirschotse stoel te smal. Daarom liep ze wat op, naar de mert, òp de mert, langs de winkels en zo meer in de hoop dat zij iemand zou tegenkomen waarmee zij over andere dingen kon buurten. Begrijpelijk. Drika was dan 'op rak' zoals de goegemeente zei. Om haar geloop enigszins te verdoezelen en het te doen laten voorkomen alsof zij geregeld een karweitje voor Pieter deed, had zij een (lege) envelop in de hand welke zij zozegzegd ging posten in de brievenbus tegenover De Zwaan. Zij liep in die richting en deed of zij de brief in de gleuf duwde. In werkelijkheid frommelde zij deze op in hare schortzak. Op deze manier ben je niet 'op rak', maar vlijtig bezig. Goed gevonden. Goed zo Drika!

Ik had nog wat kleine porties van dit soort 'lekkers' willen opsommen, maar het artikel wordt dan te lang. Als ik tijd van leven krijg, komt er meer van dergelijke hoogstandjes. Ook Fonske komt dan terug op het podium. Ik heb een flinke voorraad achter de hand. Tegenwoordig zegt men: 'in petto'.

Oirschot, zondag Sexagesima 2011. Th. van de Loo, de oude.

EMIGRATIE FAMILIE FRANS VAN DE SCHOOT

Al tijden lang hebben mensen hun geboortegrond verlaten om elders een nieuw, hopelijk een beter, bestaan op te bouwen voor zichzelf en/of voor hun kinderen. Zo kwam er in Nederland kort na de tweede wereldoorlog onder andere een emigratiegolf op gang, vooral onder de landbouwers, die de oudere lezers zich nog wel zullen herinneren. Jaren geleden heb ik eens het plan opgevat om de verhalen van die naoorlogse emigranten vast te leggen, maar het is er nog steeds niet van gekomen. Ondertussen heb ik al wel wat gegevens verzameld, waar ik verder nog niks mee gedaan heb. En dat is ‘eewig sunt’.

Vandaar dit artikel

Voor Oirschot waren de jaren 1952 en 1953 wel de topjaren van die naoorlogse emigratiegolf en het favoriete emigratieland was Canada. Een van de gezinnen die al eerder de grote Atlantische Oceaan overstak, op zoek naar een nieuwe toekomst, was het gezin van Frans van de Schoot uit de Notel.

Frans was een zoon van Cornelis van de Schoot (beter bekend als Knillis van Cisse,) en Jaan (Jônt) van Overbeek. Knillis en Jônt woonden met hun gezin op de Pannehoef, destijds gelegen aan ‘d’n Aauwe (Kerke)pad, die jammer genoeg in 1956 aan het openbaar vervoer onttrokken is.

Ze hadden samen 3 dochters en 7 zonen, waarvan Frans de oudste was, geboren in april 1898, en Graard de jongste, geboren in februari 1915

Frans wilde in 1924, toen hij verkering had met Maria (Miet) Essens uit Best, die geboren was in juni 1900, eigenlijk al emigreren, maar zijn aanstaande schoonvader had dat tegen gehouden met: ‘Je neemt mijn dochter niet van ons weg!’. Begrijpelijk eigenlijk dat Frans, die boer wilde worden, zijn toekomst elders zocht. Immers als oudste zoon van een gezin, waar er nog zes op volgden, die misschien ook boer wilden worden, was de kans om de ouderlijke boerderij over te kunnen nemen zeer klein.

Op 27 mei 1929 trouwden Frans en Miet Essens. Het werd een dubbele bruiloft, want Bert, een broer van de bruid, trouwde bij dezelfde gelegenheid met Cato Scheepens.

Na hun trouwen gingen Frans en Miet in Best wonen, waar ze in de nabijheid van het Kruispark een boerderij van de familie Van den Boom huurden. Zo'n drie jaar later, in april 1932, verhuisde het stel naar Oirschot.

Daar had Frans een boerderij kunnen kopen van een oom van moeders kant. Die boerderij stond midden in het dorp op de hoek van de Markt aan de Nieuwstraat.



Eeuwenlang was dit een boerderijcafé geweest met de naam: De Drie Hoefijzers. Het huis is zo rond 1957 afgebroken en notaris Driessen heeft er een nieuw woonhuis laten bouwen. Nu wonen daar Mari en Annelies van de Ven. Een boerderij midden in het dorp was natuurlijk ook toen al niet ideaal, maar toch hield de familie er koeien, varkens en kippen. Bovendien hadden ze een grote boomgaard achter het huis. Echter zijn landbouwgronden

(± 15 ha) lagen ver van huis, vooral over het kanaal, zoals op de Bloemendaal en in de Hei. En dat was lastig, vooral als ze met hun landbouwmachines en met hun vee, dwars door het dorp moesten om het land te bewerken en de koeien van de stal naar de wei te brengen en omgekeerd.

In het begin van de oorlog heeft het gezin nog een tijdje ingewoond bij de familie op de Pannehoef, omdat hun dat veiliger leek. En in 1944, toen een gedeelte van het dorp moest evacueren, vonden ze onderdak bij de broer van Frans, Jan van der Schoot, in de Notel (nu Schansstraat).

Ondertussen hadden Frans en Miet tien kinderen: acht dochters en twee zonen, waarvan de oudste dochter bij de bevrijding van ons land \pm 15 jaar was.

Na de oorlog, toen ons land aan zijn wederopbouw moest beginnen, kwam er dus een grote emigratiegolf op gang, vooral onder de landbouwers. Dit werd ook aangemoedigd door verschillende standsorganisaties zoals de N.C.B. Er werden lezingen en cursussen gegeven over emigratie, vooral door de N.C.B. en door de katholieke kerk, die toen nog een duidelijke stem had in veel organisaties. Geen wonder dat bij Frans zijn interesse in emigreren weer begon te leven. Hij ging lezingen bezoeken over dit onderwerp. Toen het besluit eenmaal gevallen was om te emigreren, kwam de vraag welk land ze het meest geschikt achtten. Landen die emigranten binnenlieten waren onder andere Brazilië, Australië, Frankrijk, Canada en zelfs Afrika. Adviseurs gaven vooral aan Brazilië de voorkeur, maar daar wilden Frans en Miet niet naar toe, want dan zouden ze in een kolonie komen te wonen. Uiteindelijk viel de beslissing op Canada. Hun nieuwe woonplaats zou worden Picture Butte in Alberta. De kinderen herinneren zich dat dat adres in de keuken aan de muur hing.



Gezin van Frans van de Schoot en Miet Essens in 1949

Het werd een spannende tijd, ook voor de kinderen. Een van de jongste (geboren 1941) heeft er vermoedelijk zo vol van gezeten dat ze het op school niet voor zich kon houden, want ze herinnert zich dat de klaszuster haar moest stoppen met het dreigement haar in een krat te stoppen en haar vooruit te sturen, als ze niet stilzat en ophield met praten over Canada en als ze niet doorwerkte. De oudsten daarentegen – tieners ondertussen – wilden eigenlijk niet, omdat ze hier hun vrienden en vriendinnen hadden en daar zouden ze voor goed afscheid van moeten nemen. Vooral de oudste dochter, die hier een vaste vriend had, had het er moeilijk mee. Ze zou graag gezien hebben dat hij meeinging of nakwam, maar het is er niet van gekomen. Van de andere kant trok, voor sommige van de kinderen, echter het avontuur ook wel.

In die tijd konden emigranten maar een bepaald bedrag aan contant geld meenemen, daarom werd er door moeder voor vertrek veel kleren en andere artikelen voor de kinderen gekocht om mee te nemen naar het nieuwe land. Maar eenmaal in Canada bleek dat ze dat beter niet had kunnen doen, want het kroost droeg liever andere kleren; kleren zoals in Canada gedragen werden. Zo herinnert de toen 11-jarige dochter zich dat ze op de boot van een bevriend meisje een spijkerbroek kreeg, waar zij uitgegroeid was. Daar was ze zo blij mee dat ze die broek zo lang en veel mogelijk aan heeft gehad.

Ook kregen de kinderen voor ze vertrokken ieder een tientje van hun ouders, waar ze zelf voor mochten kopen wat ze graag wilden. De een kocht er een sieraad voor, de ander een kledingstuk, maar de oudste zoon kocht er een fles whisky voor, waar hij dezelfde avond flink gebruik van maakte - misschien om zich moed in te drinken? - waarop hij prompt dronken werd.

Op 17 juni 1949 vertrok het gezin vanuit Oirschot met een bus naar Rotterdam om zich in te schepen voor de lange reis. Daags van tevoren was nog de gezinsfoto gemaakt die veel Oirschottenaren wel kennen. In de bus naar Rotterdam zaten alle ooms en tantes van de kinderen en verscheidene neven en nichten die megingen om in Rotterdam (misschien voor goed) afscheid te nemen van de emigran-

ten. Verschillende Oirschottenaren hebben de bus met de emigranten zien vertrekken.

Om vijf uur in de middag vertrok de boot 'de Volendam', een voormalig luxe lijnboot, maar toen speciaal ingericht voor het vervoer van emigranten. De meeste kinderen Van de Schoot herinneren zich dit moment van afscheid nog goed: zij zwaaiend op de boot en op de kade de zwaaiende familieleden en kennissen.

Op die boot - zo herinneren ze zich - sliepen de vrouwen en kinderen in een kolossaal vertrek, maar wel in nauwe kooien. De jongste van het gezin viel zelfs een keer uit zijn stapelbed. De mannen hadden soortgelijke accommodaties maar dan wel gescheiden.

Verscheidene emigranten op de boot werden zeeziek, zo ook enkele gezinsleden van de familie Van de Schoot. De oudste dochters verdienden wat geld door op de boot huishoudelijke werkjes te verrichten.

Na tien dagen, op 27 juni, arriveerden de boot met emigranten in de provincie Quebec, aan de Oostkust van Canada en het eerste wat ze van Amerika (en Canada) zagen, was een groot rood/wit reclamebord van Coca-Cola en een van de Players Tobacco Compagnie. Ze mochten echter nog niet direct officieel Canada in, maar werden ondergebracht in een Immigration Detention Centre. Dit alles omdat vader Frans huiduitslag had. Pas na drie dagen, toen vast stond dat die huiduitslag opgelopen was door de zeelucht, mocht het gezin het opvangcentrum verlaten, zodat ze officieel pas op 30 juni 1949 in Canada gearriveerd zijn. In dat opvangcentrum hadden ze ondertussen voor het eerst kennis gemaakt met het 'vreemde' Canadese eten zoals cornflakes, gekookte aardappels in de schil en 'yell-o (een soort drilpudding?), waarmee ze niet goed raad wisten, hoe te eten. Nadat ze het opvangcentrum verlaten hadden, stapte het gezin op de trein voor een zeer lange rit bijna dwars door Canada naar Picture Butte in de provincie Alberta in het Westen. Drie dagen duurde de treinreis. Gelukkig ontmoetten ze in de trein verscheidene Nederlandse families, die al eerder geëmigreerd waren, zoals de familie Van Oss, Van Herks, Van der Heyden, Van der Burgt en Van Hooft. Op 3 juli arriveerden ze in Lethbridge in de buurt van hun voorlopig toekomstige huis dat een eind buiten Picture Butte stond. Dat was

natuurlijk niet meteen een eigen boerderij. Nee, het werd voorlopig werken voor een boer.

Toen ze hun gehuurde huis voor het eerst zagen, groeide - volgens de herinneringen van de kinderen - de wilde mosterd rondom het huis bijna tot aan de vensterbanken. Het huis had geen elektriciteit en geen stromend water en de naaste buurman woonde op ongeveer een mijl (609 meter) van hen vandaan.

Hier begon het mannelijk deel van het gezin dus hun Canadese leven met werken voor een boer, vooral werk in de suikerbieten. De drie oudste dochters kregen een baan als huishoudelijke hulp op verschillende adressen. Na een jaar werkten ze alle drie in Calgary, een stad in de buurt, die wij kennen van de Olympische Spelen. De vierde dochter bleef thuis om moeder te helpen in het huishouden en de jongste kinderen gingen natuurlijk naar school. Kinderen zijn zeer flexibel. Die passen zich gauw aan en die zullen zich best vermaakt hebben in hun nieuwe land, maar vooral de oudste dochters hebben - zo blijkt uit hun herinneringen - de begintijd in hun nieuwe land als zeer onprettig ervaren: saai, eenzaam en hard werken. En de ouders hebben zich - naast hun drukke werkzaamheden - beslist zorgen gemaakt over hun oudste kinderen, vooral over hun dochters, alleen in een vreemde stad.

Het moet in die tijd ook een hele onderneming zijn geweest; een sprong gedeeltelijk in het duister, in een onbekend gebied. Wat een verschil met nu. Nu de kinderen al wat Engels kennen door onderwijs, door liedjes op de radio en tv. Nu ze films over Amerika op de tv. kunnen zien en daardoor iets van Amerikaanse gewoontes kennen, en nu ze weten dat ze, als het niet bevallen zou in Canada, op het vliegtuig kunnen stappen en binnen een dag weer op Hollandse bodem kunnen staan. Niks van dat alles in 1949.

Die eerste winter was de familie zes weken lang volledig ingesneeuwd. Dat moet een vreemde ervaring zijn geweest voor Brabanders die zo'n strenge winter, wonend in de kern van Oirschot, nog nooit meegemaakt hadden. Zoiets moet de verre, naaste buurman ook gedacht hebben, want hij kwam door de sneeuw naar hen toe

gewandeld om te kijken hoe ze het maakten. De jonge kinderen hebben zich - volgens hen - best vermaakt in de sneeuw.

In het voorjaar verhuisde de familie Van de Schoot weer om voor een andere boer te gaan werken. Ze kwamen toen te wonen in Barnwell, om bij de twee broers Arthur en Norman Anderson te werken. Tot op de dag van vandaag hebben ze nog contact met die broers en worden ze beschouwd als familie.

Na enkele jaren voor anderen gewerkt te hebben, wilde Frans van der Schoot onderhand wel een eigen boerderij. Daarvoor was hij tenslotte geëmigreerd.

Dat werd dus weer verhuizen. Het was ondertussen 1951. Ontario was deze keer het reisdoel en dat lag niet bij de deur. Het zou een hele onderneming worden. Omdat er meer emigranten uit hun omgeving in Alberta waren die naar Ontario wilden, zoals de familie Van Oss en Van Boekel besloot men in konvooi te reizen. Maar voor ze verhuisden, moesten ze voor paspoorten naar Calgary, omdat men een eind door de Verenigde Staten zou reizen. De oudste dochter Jane verhuisde niet mee. Zij had in Calgary verking gekregen met een zekere Bill Harmeyer en was ondertussen getrouwd. Het stel bleef in Calgary wonen.



1 = provincie Quebec; 2 = lethbridge; 3 = provincie Alberta; 4 = Calgary; 5 = provincie Ontario

Bij hun nieuwe boerderij aangekomen kwamen ze tot de ontdekking dat hun bezittingen naar Waterford gestuurd waren. Ze hadden zelfs geen materiaal om op te slapen. Iemand van het gezin werd daarop naar een naburige boerderij gestuurd voor stro en daar hebben ze de eerste tijd op geslapen. De meeste van de Hollandse emigranten die in Alberta bij de familie Van de Schoot in de buurt hadden gewoond kwamen later ook naar Ontario. Verscheidene kinderen van Frans van de Schoot hebben een levenspartner gevonden en gekozen uit die Hollandse emigranten. De jongste zoon ging later vanwege zijn werk terug naar Calgary en voelde zich daar weer zo goed thuis dat hij daar is blijven wonen.

Vader Frans is op 2 mei 1976 op 78-jarige leeftijd overleden en moeder Miet Essens op 21 november 1977. Hun kinderen zijn ondertussen verscheidene keren terug geweest in Oirschot en Best voor familiebezoek. Op één van die bezoeken, heeft Cor van Graard van Knillis van Cisse naar hun herinneringen gevraagd en de gegevens voor mij genoteerd, zodat ik dit artikel kon schrijven. Van Cor van Driek van Knillis van Cisse heb ik de foto's mogen lenen. Mijn dank hiervoor.

Clari van Esch-van Hout

ALTAREN IN DE KERK VAN OIRSCHOT (VERVOLG)

12. Sacramentsaltaar

Volgens de heersende voorschriften mocht het H. Sacrament niet op het hoogaltaar in kathedralen en kapittelkerken bewaard worden. Vandaar dat onze St. Petrus als kapittelkerk, naast een hoogaltaar ook een sacramentsaltaar, had.

Het sacramentsaltaar is tot nu toe het enige altaar, behalve het hoogaltaar, waarvan we weten waar het gestaan heeft, namelijk in het koor. Hier werden iedere donderdag 3 gezongen missen gevierd. Merkwaardig is dat alleen in de jaren 1560 het sacramentsaltaar diverse keren steeds tegelijk met het St. Hubertusaltaar werd genoemd. In 1586 werd dat kennelijk zelfs één en hetzelfde altaar. Er werd toen geschreven over 'het St. Huibrechtsaltaar, genoemd het H. Sacramentsaltaar'. Later werd Hubertus niet meer vernoemd. Op Sacramentsdag wordt het feest van de instelling van de H. Eucharistie op de donderdag na Drievuldigheidszondag (= zondag na Pinksteren) gevierd.

In 1536 wenst in zijn testament heer en meester Jan de Crom, priester en rector van het Sacramentsaltaar, dat hij voor zijn altaar wordt begraven.

Elisabeth, natuurlijke dochter van wijlen meester Henrick van Lotum, vermaakte in 1539 'voor begane zonden en anderszins voor haar graf aan de fabriek van de St. Peterskerk een bedrag van 10 gulden eens om daarmee een nieuw sacramentshuis te kunnen maken zodra men dat nieuwe altaar zal bouwen en die krijgen ook haar tabberd van half 'werscijn' om daarmee een kazuifel te laten maken. Verder krijgt deze fabriek haar zijden 'faelgie' om daar een kap van te maken om daarmee op donderdag het H. Sacrament naar het altaar te dragen'.

Ermgaerd Dirck Hanscoemakers schenkt in 1542 een pellen gestreepte dwaaldoek.

Als rector van het sacramentsaltaar werden genoemd :

1545 + 1552 heer Dirck de Crom
1553 + 1555 mr. Henrick die Mesmaker
1602 Andriessen Huijbrechts
1610 heer Henrick Goossen Goijaerts

Dat een verheven klinkende functie niet altijd een garantie is voor goed gedrag, bewees Aert Joost de Leeuw. Hij verwierf in 1587 een hoge functie bij het beneficie van het H. Sacrament als opvolger van heer Sebastiaens (rector). Vervolgens leerde hij een jongedochter kennen en is met haar in ondertrouw gegaan. Het gezelschap kwam terecht ten huize van Jan Stockelmans op het Raadhuis (dat tevens een herberg was) en heeft daar wijn en bier gedronken en goede sier gemaakt, maar niets betaald. Heer Sebastiaen als rector van het H. Sacramentsaltaar en Aert Sgraets als secretaris hebben het gelag moeten betalen. Hoe lang hij nog in functie is gebleven, staat niet in de archieven vermeld.

In geval van zoenakkoorden nam het Sacramentsaltaar altijd een belangrijke plaats in met vrij vaste voorschriften. Zo werd bijvoorbeeld de dader van een moord door de pastoor bij de ingang van de kerk bij de hand genomen en naar het H. Sacramentsaltaar geleid. Als uiterlijk teken van zijn leedwezen moest hij daar een kaars offeren tijdens de hoogmis. Deze kaars moest hij voor de gelegenheid laten maken met een voorgeschreven gewicht aan was. Vervolgens moest hij daar zijn gebed doen voor de dode en de kaars laten branden tot 'lafenis van de ziel van de vermoorde'.

13. St. Jan Evangelist/Johannes de Evangelist

Johannes, broer van Jacobus, en beide zonen van Zebedeus, gaat door voor de jongste en tevens lievelingsapostel van Jezus. Hij was bij veel belangrijke gebeurtenissen aanwezig en de enige apostel die Jezus niet in de steek liet tijdens de kruisiging. Na de dood van Christus ondernam hij missietochten naar Klein-Azië en Rome en werd vanwege zijn activiteiten met kokende olie gemarteld en uiteindelijk verbannen naar het eiland Patmos. Hier beschreef hij zijn

visioenen over het einde van de wereld. Dat werk is onder de titel Apocalyps of de Openbaringen van Johannes van groot historisch en literair belang geworden. Hoewel nooit is aangetoond dat hij daadwerkelijk een evangelie geschreven heeft, wordt wel aangenomen



dat hij dat tijdens zijn verblijf in Ephese op schrift heeft gesteld. Volgens de overlevering stierf hij als ongeveer honderdjarige en als enige apostel een natuurlijke dood.

Ondanks deze uitzonderlijke hoge oude ouderdom wordt hij meestal als jongeman voorgesteld, in zijn functie als evangelist met een boek en een adelaar, symbool van de op de mensheid neerdalende genade van God. Ook heeft hij soms een kelk met een slang in de hand. Toen hij gedwongen werd gif uit de kelk te drinken omdat hij niet aan de heidense goden wilde offeren, zegende hij de kelk, waarna er een slang uitkroop.

Zijn feestdag is op 27 december en hij is de beschermheilige van schrijvers, drukkers, boekhandelaren, kunstenaars en theologen.

De eerste vermelding van het altaar is in 1484, als een halve mud rogge betaald moet worden aan het altaar van St. Jans Evangelist of de kapelaan ervan. In de laatste vermelding in 1626 is dat beneficie opgelopen tot een mud rogge.

In 1595 wordt heer Michiel van Merevoirt als rector genoemd. Verder zijn geen bijzonderheden over dit altaar bekend.

14.a. St. Eloy (latijn: Eligius)

Eloy werd in de 7e eeuw in Frankrijk geboren als telg uit een rijke Romeinse familie. Hij begon als hoefsmid, maar later bekwaamde hij zich zo succesvol als goudsmid, dat hij aan het hof van koning Chlotarius II als muntmeester werd aangesteld. Op latere leeftijd ging hij zich uitsluitend aan geestelijke zaken wijden en maakte ook in deze hoedanigheid weer carrière. Hij stierf als bisschop en wordt meestal in die ambtskleding uitgebeeld, samen met zijn attributen als hoef- en goudsmid.

Dat Eloy zo makkelijk in zijn beroep kon opklimmen is niet verwonderlijk als we de legende over de knecht van hoefsmid Eloy mogen geloven. Die sneed gewoon de poot van het paard af als het



moeilijk te beslaan was en kon dat na gedane arbeid zonder problemen weer eraan zetten. Dit uitzonderlijke hulpje bleek Christus zelf te zijn.

St.Eloy werd de patroon van hoef-, ijzer-, goud- en zilvermeden, van graveurs en horlogemakers. Hij werd aangeroepen bij paardenziekten, maar vooral ook bij geldgebrek. Niet verwonderlijk dat hij een populaire heilige werd!

Het benificie van St. Eloy in de St. Petruskerk werd bij testament gesticht door Philippus van Esch met de aliasnaam de Mesmaker, een beroep dat destijds in de smederij werd uitgeoefend. In 1486

werd zijn wilsbeschikking door zijn broer Nicolaas uitgevoerd. In de 18e eeuw kon men in de St. Pieter nog het volgende grafschrift lezen: ‘Hier leyt begraven Claes die Messemaker, fondateur desses altaers, sterft anno 1491 2 april’.

Via de fundatiebrief weten we dat Philip een altaar ter ere van St. Eligius wilde stichten en dat hij daarvoor een jaarlijkse erfpacht naliët van 6 mud rogge onder de volgende voorwaarden:

- zijn bloedverwant, de priester Henricus van Esch, zou de eerste rector zijn;
- elke week moesten drie missen aan het altaar worden opgedragen voor het zielenheil van de stichter, diens ouders en weldoeners.

Na de dood van Henricus kon broer Nicolaas als executeur nog een keer het presentatierecht uitoefenen. Nicolaas verordende dat de kerkfabriek jaarlijks één mud rogge kreeg als vergoeding voor de zorg voor misbenodigdheden. Men ging hiermee akkoord op voorwaarde dat o.a. de missen van drie per week werden teruggebracht naar twee. Ook werden afspraken gemaakt over de verdeling van gelden uit jaargetijden.

Daarop keurden deken en kapittel in een acte van juli 1487 goed dat het beneficie op verzoek van Henricus van Esch verenigd zou worden met zijn beneficie op het geconsacreerde nieuwe altaar van St. Crispunius en Crispinianus (patroonheiligen van de leerbewerkers en schoenmakers) onder voorwaarde dat de tijdelijke rector van het altaar (wegens het beneficie van deze laatste twee heiligen) elke drie weken twee missen zal doen.

Merkwaardig is, dat hier sprake is van een samengaan van het altaar van St. Eloy met een altaar voor St. Crispunius en Crispinianus, terwijl in de verdere berichtgeving over het altaar in de aktes van het rechterlijk archief de namen van deze twee heiligen niet meer voorkomen, maar in hun plaats wel St. Monulphus en Gondulphus. Onduidelijk is of hier mogelijk een verwisseling in de berichtgeving heeft plaatsgehad of dat men van gedachten is veranderd.

Al in 1486 werd heer Henrick van Esch genoemd als rector van het altaar van St. Eloy en in 1527 was er nog een priester met dezelfde naam rector van het altaar, maar het is niet bekend of het om dezelfde persoon gaat. Die zou dan minstens 41 jaar in functie zijn geweest.

In 1575 was heer Henrick, natuurlijke zoon van wijlen heer Pawels Verbeeck, kapelaan en beneficiant van het altaar van St. Eloy. Tijdens zijn rectoraat had het altaar o.a recht op een pacht: twee mud rogge uit de Tijmerdonck in Spooronk. Omdat een halve mud rogge al negen jaar onbetaald was gebleven, liet hij beslag leggen op de betreffende beemd. In herberg De Zwaan werd de openbare verkoop gehouden. Tevens werd toen bekeken of er iemand zou komen die borg wilde staan of de schuld aflossen. Daarna verschenen Henrick Jan Oerselmans, rademaker, en bood als vreemde 10 gulden boven het verschuldigde bedrag. Jan Tomassen van der Ameijden bood daar nog eens extra 5 gulden bovenop. Hierop werd nog verschillende keren opgeboden door Heer Henrick Verbeeck, Jan Janssn. van Cuijck en Niclaes Alaerts. Tenslotte bood Henrick Oerselmans nog 4 stuivers meer en omdat er nadien niemand hoger bood, werd de kaars aangestoken en de koop toegewezen aan Henrick Oerselmans.



14.b. St. Monulphus en Gondulphus

Deze twee bisschoppen worden steeds samen afgebeeld. In de 6e eeuw zou Monulphus als bisschop zijn zetel hebben verplaatst van Tongeren naar Maastricht en daar de aanzet hebben gegeven tot de bouw van de St. Servaas. Gondulphus heeft zijn werk daar voortgezet en beiden liggen in deze kerk begraven. De heiligen zijn niet erg bekend en het is dan ook uitzonderlijk dat er in Knegsel een kerk en het gilde aan hen zijn gewijd. Feestdag 16 juli.

De relatie met St. Eloy is niet duidelijk

en de heiligen zijn niet erg populair geweest om geld in te investeren. Hun betekenis is waarschijnlijk marginaal geweest. Er werd wel één keer (in 1509) een verplichting aan het altaar beschreven, dus het zal er wel geweest zijn.

Dat het ene altaar door het andere werd opgericht is tot nu toe niet eerder in de berichtgeving rond de Oirschotse altaren voorgekomen.

15. Willibrordus, Wilbort of Wilbert-altaar (en O.L.Vrouw Presentatie)

In Den Herd, jaargang 17 nummer 2, pag 33-34 schreef ik over het O.L.Vrouwe altaar en de onduidelijkheid over de vertegenwoordiging van twee verschillende gebeurtenissen uit het leven van Maria: er was namelijk sprake van het altaar van O.L.Vrouw Presentatie en van een altaar van Maria der Smarten.

Uit het onderstaande blijkt dat het hier behandelde altaar van Willibrordus tevens gewijd was aan O.L.Vrouw Presentatie.

Willibrordus heeft met zoveel enthousiasme in de 7e eeuw als Engelsman vanuit Ierland zijn taak als bekeerder van de Friezen opgevat, dat hij de patroonheilige van heel Nederland is geworden. Korte tijd werkte hij samen met Bonifatius en met steun van de Franken wist hij de basis te leggen voor de kerstening van West-Europa. Hij overleed als aartsbisschop van Echternach in 739 en ligt daar in de door hem gestichte abdij begraven. Hier wordt sinds de 15e eeuw elke dinsdag na Pinksteren de 'Springprocessie' gehouden: op de maat van muziek doen de deelnemers achtereenvolgens steeds drie stappen vooruit en twee stappen terug, waarbij ze de hulp van Willibrordus vragen tegen zenuwziekten.

Uiteraard wordt hij afgebeeld als bisschop, maar zijn attributen wisselen soms:

- de dom van Utrecht als symbool van de kerk die hij in Nederland stichtte;

- een staf waarmee hij waterbronnen kon laten ontspringen. In Nederland zijn dan ook verschillende Willibrordusputjes te vinden (symbool voor de doop ?);
- een vaatje, dat slaat op de legende dat hij op zijn feestdag in Echternach de armen uitnodigde, waarbij de wijn dan op miraculeuze wijze vermeerderde.

Het zal niet verbazen dat Willibrordus, naast patroon van enkele bisdommen, speciaal wordt gekoesterd door de herbergiers.

Van dit altaar is bekend dat het is gesticht in 1504 door Heer Jan van der Ameijden, priester-kanunnik van St. Katherina te Eindhoven en Henrick Hoze, procureur van het Luikse Hof, als uitvoerders van het testament van wijlen heer Wilhelmus Arnoldi Aerts van Leende, in leven kapitteldeken van Oirschot. Deze executeurs meldden aan het kapittel dat heer Willem tot zielerust van hemzelf, zijn ouders en vrienden een nieuw altaar of eeuwigdurende kapelanie wilde stichten, ter geschikte plaatse in de kerk van Oirschot op te richten, tot lof van God en ter ere van O.L.Vrouw-Presentatie en de zalige Willibrord. Als tegenprestatie voor de jaarlijkse erfpacht van 15 mud rogge moesten drie missen per week worden gelezen.

Aan de kerkfabriek legateerde de stichter eenmalig 25 rijns-guldens voor de aanschaf van de noodzakelijke ornamenten voor het nieuwe altaar en jaarlijks twee Bossche ponden voor brood, wijn en licht voor het altaar.

De clericus Andreas Coremans, familielid van de stichter, moest de eerste beneficiant worden. Na diens dood zou het recht van presentatie toekomen aan de oudste van de naaste bloedverwanten van de stichter, die zo mogelijk een familielid als volgende rector zou voordragen. Na de derde presentatie kreeg het kapittel het recht de beneficiant te benoemen, waarbij een familielid de voorkeur behield, maar priester moest zijn of dit binnen een jaar zou worden, dat deze geschikt was en zijn aanstelling binnen een maand na het ontstaan van de vacature zou worden aangesteld. De beneficianten moesten 'resideren' en eerbaar leven volgens de canonieke voorschriften en kerkelijke bepalingen en bij de getijden en het Goddelijk Officie

aanwezig zijn. Voldeden ze niet aan deze voorwaarden, dan zoude de kerkmeesters met toestemming van het kapittel over de altaarinkomsten beschikken. Meerdere inkomsten dan voor de altaarbediening nodig zijn, zouden aan de kerkfabriek toekomen. Voor het verzuim van elke mis moest de rector één mud rogge aan de fabriek betalen.

De rector ontving voor het innen van de goederen en het geld jaarlijks drie rijnsguldens en uit de meerdere inkomsten moest hij voor 25 rijnsguldens aan linnen onder de meest behoeftige armen van Oirschot uitdelen. Het feest van O.L.Vrouw Presentatie moest uiter-aard gevierd worden en op die dag moest hij aan de kanunniken, kapelaans, vicarissen en andere residerende priesters vier rijnsguldens uitdelen, waarbij de kanunniken een dubbele portie kregen. Voor het zingen van het vrijdagse Lof van het H.Kruis werd onder deze personen, de koster en de schoolrector jaarlijks 2 ½ rijnsgulden verdeeld. Eenzelfde bedrag moest de rector op het jaargetijde van de stichter en dat van de jongheeren Jacobus van Gaesbeke en Johannes van Merode jr., te houden op maandag of dinsdag na zondag Laetare (= halfvastenzondag), onder de geestelijken verdelen.

Opdat hij zich des te ijveriger voor de zielenrust van de stichter zou inzetten, kreeg de rector zelf voor het uitdelen van de gelden twee rijnsgulden.

Notaris van de acte was Joh. Buetzelar, getuigen: Henricus van Esch, kapelaan en de clericus Gijsbertus de Vivario (van de Vijver).

De stichter, heer Willem Aerts, is ongeveer in 1503 gestorven en de eerste vermelding van het altaar dat uit zijn nalatenschap is voortgekomen, dateert van twee jaar later.

De eerste rector, heer Andries Coremans (ook van het altaar van O.L.Vrouw), werd 47 jaar later, in 1552, nog als zodanig genoemd. Hoewel in 1572 en 1573 heer Eijmbrecht Hoppenbrouwers rector was, diende heer Andries in 1581 nog 'een beleefd verzoek in als inwoner van Oirschot en eenvoudig burger' om een kopie van een bepaalde zoekgeraakte akte. Hij beriep zich daarbij nog op zijn functie van rector.

1609 Jan de Cort, rector.

Eigendommen van het altaar waren: een beemd genoemd de Gheesthorst, een beemd genoemd de Knoepsbeemd, een akkertje genoemd het Cantorsakkerken in Boterwijk.

Over het eigendomsrecht van de Knoepsbeemd was in 1518 een twist tussen heer Andries Coremans als rector van het altaar en Henrick Toerkens met zijn vrouw Jenneken Dirck Knoep. De beemd was minstens 15 jaar eerder geveild en de koop bij de uitwinning was indertijd gegund aan heer Willem Aerts, na zijn dood stichter van het altaar.

In 1518 was onenigheid over het eigendoms- of gebruikersrecht. Na een bemiddeling door goede mannen en arbiters was er een uitspraak over gedaan. Henrick Toerkens verklaarde daarop tevreden te zijn met de uitspraak en beloofde geen aanspraken meer op het stuk beemd te zullen maken en deed volledig afstand van het bezit.

Bronnen bekend bij:

Hanneke van den Bogaart-Vugts, email: hbogaartvugts@zonnet.nl

Wordt vervolgd.

WIE WEET WIE WAT WAAR WANNEER?



Reacties graag naar Clari van Esch-van Hout, tel. 575260

INHOUD

COLOFON	1-2
OPROEP VOOR EEN TERUGBLIK 1951 - 2011	
De redactie	3
MUSEUMSCHATTEN	
Nelly van Kessel	4-6
EEN OPMERKELIJK GEZICHT OP OIRSCHOT	
Anton Neggers	7-8
KLARE EN RAKE PRAAT EN DAAD	
Theo van de Loo	9-11
EMIGRATIE FAMILIE FRANS VAN DE SCHOOT	
Clari van Esch-van Hout	12-19
ALTAREN IN DE KERKEN VAN OIRSCHOT	
Hanneke van den Bogaart-Vugts	20-29
WIE WEET WIE WAT WAAR WANNEER?	30
INHOUD	31